

Materia ezaren kutsadura

Mafaldaren neba txikiari gertatzen zitzaion pasa den mendeko 60ko hamarkadan marraztutako komikian. Irakurle adindunak gogoratuko dira, ez bakarrik txistearekin, egoerarekin ere bai: telebista ikusten ari da umea, orduan kristorenak eta bi ziren bakeroen pelikula bat, ama heltzen da eta ez zaio gustatzen umea egiten ari dena, orduan egiten zen moduan telebista desentxufatu egiten du eta akabo pagotxa. Joaten denean, umea lokiko zulo txotik begira jartzen da ea bakeroen arrastorik ikusten den... Kar-kar-kar. Jadanik elektrotresnak ez dira apenas desentxufatzen eta lokitik haratago zer dagoen begiratzeko ohitura galdu dugu. Alde honetan dena garbia eta txukuna bada, bizitza eta mundua ere horrelakoak dira, gardenak eta distiragarriak. Ekonomia immaterialaren inguruan horrela pentsatzeko oso joera handia dago.

Berriki *The New York Times* erreferentziatzeko egunkariak argitaratu du eurek eskatuta aholkularitza enpresa batek egindako ikerketa baten emaitza: Interneteko informazioa sustengatzen duten datu baseak mantentzen dituzten zerbitzariak —hau da, ikaragarritzko ordenagailu ahaltsoak gordeta dauden industria-guneak— energia elektrikoa parrastan gastatzen dute era oso arduragabeen. Gau eta egun daude pizturik makrozerbitzari horiek, eskaera edonolakoak dela, eta saretik hartzen duten elektrizitatearen ehuneko 90 alferrikaltzera hel daitezke. Kontuan hartu behar da zerbitzariak ez dutela bakarrik energia euren funtzionamendurako erabiltzen. Piloka metatuta daudenez, hozte sistema oso ahaltsoak behar dituzte era egonkorrean funtzionatzeko. Munduan dauden biltegi digital horiek 30 bat zentral nuklearrek sortuko luketen energia munta erabiltzen dute. Energia hor-

nikuntzaren gorabeheren menpe ez egoteko, gasolioarekin funtzionatzen duten generadoreak barra-barra erabiltzen dira halako tokietan. Eta horrek suposatzen du maiz askotan gainditzen direla tokian tokiko kutsadura maila baimenduak. Hori gertatzen da, adibidez, askotan ekonomia berriaren ikurtzat eta leku paradisiakotzat hartzen den Silicon Valley kaliforniarrean.

Areago, zerbitzu informatikoen arloan, azken modatako bat erabiltzaile pribatuei datuak —norberaren ordenagailuko disko gogorrean barik— *hodeian* gordetzeko eskaintza egitea da. *Hodei* hori ez da gaseosoa, aipatzen ari garen makrozertbitzari horietako bat besterik ez da. Halako lekuetan, esan bezala, gas bakarrak kutsadurarenak dira. Kontuan hartu behar da Interneten dagoen beste joera komertzial bat dela erabiltzaileak gero eta datu gehiago sarean jartzera bultzatzea; orain dela gutxi aipatzen genuenez, norberaren azken txangoan egindako pare bat zientio argazki ikusi ahal izatea hil ala bizikoa izan daiteke (edo ez) norberaren familia eta lagunentzat..., baina lokiaren bestaldera begiratuko bagenu (edo behar bezalako faktura ordaindu beharko bagenu), *NYT*k Interneten atzealde toxikoa deitzen duena ikusiko genuke.

Azken urteotan asko aipatu da gizarte postindustrialetan ekonomiaren desmaterializatzeko batera jo zitekeela eta horrek ekarriko zuela ingurumenaren hobekuntza nabarmena: materia edo lehengai gutxiago erabili eta hondakin gutxiago botata. Oraindik ekonomia berdez hitz egiten denean pentsatzen da hirugarren sektore aurreratuaren jarduerak ez dutela kutsatzen edo askoz gutxiago kutsatzen dutela. Kontua ez da, zoritxarrez, lokiaren bestaldera ez dugula begiratzen, askotan badirudi lokirik ere ez dugula ikusten, ez garelako konturatzen jarduera horiek guztiek amankomunean daukatela beti entxufatuta egotearen beharra. Eta behar edo parrasta horrek oso kostu altuak ditu, batez ere energia iturrien murrizketa bortitz batera doan testuinguru mundialean.

Ona da gero eta ikerketa gehiago egotea ekonomia immaterialaren kostu ekologikoei buruz, eta dauden zatikako da-

tuek ez dute erakusten esperantzarako zirrikitu handirik: energia xahuketa oso handia da, baina hondakinen produktioa ere ikaragarria da. Informazioaren Gizarteko ikur-produktuen bizitza izugarri laburra da. Lerrook idazterakoan musika aditzen ari naiz orain dela berrogei urte erosi nuen disko-jogailuan (orratza aldatu behar izan diot pare bat bider). Nire bizitzako tarte hori erdira heldu zenean edo hasiko nintzen nire burua «informatizatzen», eta orain darabildana nire hamargarren ordenagailua da. Hori bai, herenegun oso modernoa zen, gaur... Berriki zendu den Barry Commoner iparramerikar aitzindari ekologista eta zientzialariak idatzi zuen bezala, gizakion eta naturaren arteko erlazioan hiru elementuk sortu dituzte gaur egungo arazo handiak: superpopulazioak, aberastasunaren hazkuntzak eta aurrerapen teknologikoeak. Debate horri muzin eginez gero, desmaterializazioa ezagutuko dugu —edo, hobe esanda, dute— energia eza ezagutuko duen mundu ilun eta hotzean. Orduan ez dute eguraldiaren pronostikoa Interneten begiratu beharko.

Gerrarako materialak

Eta ekonomia birtual horrek funtzionatzeko behar dituen lehengaien eskasiak gerrak ere sortarazten ditu munduan zehar. Kongo belgikarra izan zen garai batean, Herbehereetako erresuma txikiko kolonia baina, Leopoldo erregearen finka erraldoi partikularra izan zen —bertan bizi izandako horrorea Joseph Conrad nobelistak islatu zuen maisuki ilunpean bihotzera egindako bidaian, gero Coppola zinemagileak Vietnamen kokatu zuena; Bernardo Axagak ere landu zuen gaia bere azken nobelan—; Zaire bilakatu zen gero herrialde hori, bertan jaiotako diktadoreen garaian; eta Kongo da orain berriz, gerra zibil odoltsu baten antzokia. Gerraren jaunek orain film ikusienetatik ateratzen dituzte ezizenak, eta, Kurtz izan beharrean, *Terminator* dira, adibidez. Baina gerraren zioetan betiko susmagarriak agertzen

dira: horko lurra aberatsak dira urre, tungsteno, tantalio eta eztainua bezalako metaletan; ordenagailu, telefono mugikor eta gadget moderno guztien zirkuituetan presente dauden materia horiek gure giza materia ilunaren gutizia eta bizio guztien amak dira, nonbait.

Lehengai horietan aberatsa da Afrika, eta baita laborantzarako lurretan ere. Ezaguna da baztertutako kontinente hori —*Homo sapiens*aren jaioterria eta gure espeziea egiteko gai den krudelkeria guztien antzokia— gaur egun borroka latz baina ezkutu baten kokalekua dela. Nazioarteko enpresa handiak eta inbertsio funtsek beren baliabideak merke erosten saiatzen ari dira, baina lehia estua dute munduan gero eta ozenago agertzen ari den agente berriarekin: Txinako Estatuko funtsek ere merkatu horretan sartu dute muturra, eta multinazional baten moduan funtzionatzen dute, baina funts subiranoen itxurarekin. Hegemonia ekonomikoa ekialdera bidaiatzen ari delako zantzuak gero eta nabariagoak dira, eta, hori dela medio, aktore hegemoniko zaharraren —AEB— eta berrien artean burua altxatu nahi duen txinatar gobernuaren arteko tentsioak geroz eta nabariagoak dira.

Azken hilabeteotan nazioarteko tentsioen alorrean nahiko entretenituta egon gara zinemaren meka den Kalifornian film lerdo batek —Mahomaren kontu batzuk erridikulizatzen zituena— islamista erradikalen artean sortarazitako erreakzioekin. Ez da txantxa, jendea hil da halako txatxukeria batengatik, eta berriz ere entzuten dira Huntingtonek aurreikusiriko gerra hotsak. XXI. mendean gerrak zibilizazioen artekoak, hots, erlijioen artekoak izango al dira, iparramerikar politologoak iragarri bezala eta I- eta M-11k konfirmatu bezala?

Agian pentsatu beharko genuke hurrengo urteotan krisi sistemikoak eskatuko duela gerra globalen bat egotea —Afrikako eta beste lekuetako gerra lokalak aparte— kapitalaren metaketa ziklo berri bati ekiteko, baina, erlijioagatik baino, hegemonia ekonomikoaren kontu hori garbitzeko izango da. Oso nabariak izan dira azken hilabeteotan Japonia eta Txi-

naren artean egon diren kalapitak, irlatxo batzuk gorabehera, eta Obamaren hauteskunde kanpainan ere leku nabarmena eduki du AEBek Txinari Munduko Merkataritza Erakundearen aurrean salaketa jarri izana, lehia komertzial desleiala egiteagatik. Europa zahar eta deprimitutik begiratuta, agian orain gerra berri horren antzoki nagusia Pazifikorantz mugituko dela pentsatzeko itxaropena gelditzen zaigu. Izan ere, gure kontinentean jadanik ez dago gazte nahikorik holarako kontuei eusteko. Gaiak ez du ironiarako tarte handirik uzten, baina leku dekadentean bizi garenez gero...

Jainkoak gorde bitza lehendakariak (Obama eta txistularia?)

Obamaren hauteskunde-kanpaina aipatu eta errealitate gordinari heldu behar: aldizkari eta sail honek dituzten eskakizun bihurrietan ez da txikiena denbora epeena: hau irakurtzean jakingo duzue munduan gertatu diren bi hauteskunde inportanteen emaitzak: EAE eta AEBetako lehendakariak hurrenez hurren nortzuk diren, alegia. Baina hau idazterakoan pare bat egun falta dira Ajuria Eneko maizterra nor izango den jakiteko eta pare bat aste Etxe Zurian bainugelak berriztatu eta hormak margotu beharko ote dituzten konprobatzeko. Hau jakin-mina!

Etxe Zurian ez da kolorerik aldatuko, nire ustez. Chicagoko suge-liluratzailleak gogo barik ekin dio kanpainari, total badaki azkena izango dela eta lehenengo agintaldian lortu ez duena —eta hor dauka Guantanamo eta faktura handiagoa pasa ahal dion etorkinen erregulazio beharrak— ez du orain konponduko. Baina, garai latz hauetan, Venezuelan gertatu den moduan, jende xeheak nahiago ditu demagogo ezagunak neoliberal berri gehiago ezagutzea baino.

Eta Ajuria Enean Alonsotegiko txistularia eseriko da, hauteskundeetan bozkatuena izanda ziurrenik, bakarrean edo nahi ez dituen babes pozoinduekin eta auskalo zer asmoekin. Kanpainan, besteak bezala, asmoen berri gutxi eman di-

gu, nolabaiteko uztiagile onaren itzalak —alderdiarena, ez berea— eta boto-emaile kontserbadoreen prebentzioak lapi-koa beteko diotelakoan. Orain berrogei urte Madrileria triunfatzera joandako rockero donostiar batzuek kanta kaiku bat egin zuten: «Jainkoak gorde beza lehendakaria, ez dela ez rastafaria, bera baita txistularia» esaten zuen gero Negu Gorriak taldeak egin zuen bertsio euskaldunak. Profetikoa izan zen Poch Gasca aspaldi hil zen musikariak egindako kanta, eta, erabateko *underground* izaki, hedapen zabala eduki zuen: gaztelaniaz, euskaraz, galegoz eta katalaneraz abestua izan da: azken honetan (edo) Sabino Méndezek abesten zuen «Dios salve al honorable, [...] que no es molt presentable». Oraingoan, gurean, Artur Mas aurkeztu izan balitz...¶